

ENERGETICKÉ PLÁNOVANIE NA MIESTNEJ ÚROVNI - PODPORA PRE RIADIACICH PRACOVNÍKOV

Else Bernsen
Hlavná projektová manažérka
COWI A/S
Parallelvej 2
2800 Kongens Lyngby
Dánsko
Tel.: +45 97 2211
Fax: +45 97 2212
E-mail: ebe@cowi.dk

Je v trhovej ekonomike potrebné plánovanie? ÁNO – energetické plánovanie je možnosťou, a nie len povinnosťou riadiacich pracovníkov v trhovej ekonomike.

Energetické plánovanie vytvára poznanie, prehľadnosť a transparentnosť. Ak majú riadiaci pracovníci vytvorené tieto predpoklady, môžu vplývať na vývoj a dokumentovať svoje rozhodnutia. Toto vytvára dôveru medzi riadiacim pracovníkmi a užívateľmi / občanmi.

Ako konzultant Energetického plánovania často počujete “ Nepotrebujeme ďalšie papiere. To, čo potrebujeme sú nové zariadenia”. Cieľom energetického plánovania samozrejme nie sú regále, plné správ, ktoré nikdy nepoužijeme.

Energetické plánovanie je potrebné chápať ako potrebu zabezpečenia implementácie a sledovať zosúladenie so stanovenými rozvojovými cieľmi. Energetické plánovanie je proces.

Ciele, ako aj rámec, do ktorého sú ciele umiestnené, sa v čase menia. Energetické plánovanie je nástrojom pre spoznávanie a pre sledovanie zmien ako aj pre zníženie rizík neakceptovateľných následkov, pod ktorými rozumieme dlhodobé perspektívy a krátkodobé skutočnosti.

Ciele energetických plánovacích aktivít

Dodávka energie je dôležitou časťou infraštruktúry priemyselných krajín. Veľa ľudí a organizácií je závislých a ovplyvňovaných energetickými dodávateľskými štruktúrami. Hlavné ciele energetického zásobovania sú :

1. Spoľahlivosť
2. Udržateľnosť životného prostredia
3. Ekonomická efektívnosť

Je potrebné sa uistiť, že všetky 3 ciele sú vyvážené.

Hlavné ciele plánovacích aktivít sú :

- Zdokumentovanie súčasnej situácie podrobným popisom a zhodnotením súčasného stavu energetických dodávok.
- Popísať rôzne možné budúce riešenia ktoré môžu riešiť existujúce problémy a zlepšiť (jestvujúcu) situáciu.
- Definovať ciele projektu, popísať zodpovednosť jednotlivých účastníkov a navrhnuť inštitucionálny rámec projektových prác.
- Navrhnuť kritériá pre výber najlepšieho riešenia a predpoklady použité pri analýze.
- Analyzovať a popísať dôsledky realizácie rôznych navrhovaných riešení
- Pripraviť dokumentáciu realizovateľnosti projektu, aby ste umožnili investorom prehodnotiť potrebu zdrojov potrebných pre realizáciu projektu.

Výsledkom plánovacích aktivít by malo byť všeobecné oboznámenie sa so súčasnou situáciou, budúcimi možnosťami a dôsledkami ich realizácie pre všetky zúčastnené strany.

Výsledky plánovacích aktivít v Dánsku

Dánsko je známe svojimi energetickými plánovacími aktivitami. Dánsko využilo plánovanie ako nástroj ovplyvňovania vopred dohodnutých cieľov a dnešné dôležité výsledky tejto politiky môžeme jednoducho dokumentovať.

Pred energetickou krízou 70 tých rokov bolo Dánsko takmer na 100 % závislé od dovozu nafty. Následkom tejto krízy bolo politické rozhodnutie začať s energetickými plánovacími aktivitami s cieľom zníženia závislosti krajiny na dovoze nafty.

Energetický plánovací proces bol rozbehnutý u všetkých relevantných účastníkov na národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Teraz, po 20 rokoch je Dánsko čistým vývozcom energie a nafta už nie je dominantným palivom. Dosiahla sa diverzifikácia (energetickej) závislosti. Ďalej bolo zdokumentované, že ekonomický rast bez zvyšovania spotreby energie a pri (súčasnej) stabilizácii emisií CO₂ bol dosiahnutý cestou plánovania a aktívnou energetickou politikou za použitia daňových nástrojov a dotácií.

Stredná a Východná Európa

V krajinách strednej a východnej Európy je reštrukturalizácia energetického sektoru a jeho transformácia z centrálne riadenej ekonomiky kľúčovou otázkou, ktorá si vyžaduje formuláciu jasnej a transparentnej politiky. Jej implementácia si vyžaduje vypracovanie vhodného legislatívneho rámca, ustanovenie primeraných regulačných opatrení, administratívnych a kontrolných funkcií.

Ak porovnávame energetické legislatívne predpisy v rôznych krajinách, je jasné, že nikde neexistuje všeobecne aplikovateľný model. Existujúce stratégie a legislatíva v prechodových krajinách nepredstavuje homogénny obraz a často chýbajúca vhodná a jasná delimitácia kompetencií a spolupráca medzi štátnou správou, miestnou samosprávou a dodávateľmi energie.

Úzke prepojenie vlastníckych práv, riadenia a politickej zodpovednosti sú príčinou neefektívnosti a konfliktu záujmov, ktoré vyvolávajú koordinačné ťažkosti. A tak formulácia predpokladov a smerníc energetickej stratégie je rovnako dôležitá ako výber palivovej základne, plánovanie zdrojov, využívanie technológií kombinovanej výroby elektriny a tepla (CHP) a emisných limitov – všetky tieto by mali byť súčasťou ministerských smerníc alebo podmienok v licenčných dokumentoch.

Problém predstavuje najmä tepelno-energetický sektor. V minulom režime bolo štátne a verejné vlastníctvo identické, a miestne úrady mali veľa kompetencií. Legislatíva niektorých krajín, ktoré sú založené na miestnej samospráve sú financované zo štátneho rozpočtu a sú riadené regionálnymi predstaviteľmi, a teda sú predĺženou rukou centrálnej štátnej administratívy.

Pozerajúc sa na súčasne existujúcu a navrhovanú legislatívu, je tepelno energetický sektor väčšinou riadený všeobecne platnými energetickými predpismi, prednostne zameranými na elektroenergetiku. Niektoré krajiny zameriavajú licenčný systém na tepelno energetický sektor, riadený miestnou samosprávou na základe noriem, vydávaných (nezávislými) regulačnými agentúrami, ktoré však často nie sú dostatočne jasné alebo operatívne.

Za najdôležitejšie považujeme, aby tepelno energetické predpisy boli založené na jasne definovaných politických cieľoch odsúhlasených Parlamentom. Predpisy samotné by mali byť stručné, uskutočniteľné a všeobecne platné s potrebnými detailami obsiahnutými v druhotnej legislatíve a štrukturovanými do niekoľkých kapitol, ako napr.:

- zámery / ciele a definície
- zodpovednosti a kompetencie
- plánovacie postupy, riadenie a implementácia
- tvorba cien a tarifkácia
- dohľad (kontrola)
- uplatňovanie zákonov a postihy

Pokiaľ ide o strategické ciele úspornej energetické politiky , mali by obsahovať čo najúplnejší podiel udržateľného rastu, dodávateľskú bezpečnosť, ochranu životného prostredia, energetickú účinnosť a úspory, oceňovanie energie plne rešpektujúce reálne náklady, podporu využívania pôvodných a obnoviteľných palív a vo všeobecnosti využívanie ekonomického, socio-ekonomického a environmentálne prijateľného užívania energie.

Z pohľadu zodpovednosti a právomocí, formulácia národnej energetickej stratégie by mala byť ustanovená zákonom zo strany Ministerstva energetiky a podliehať schvaľovaciemu konaniu zo strany Parlamentu, ktorý by mal dostávať správy o momentálnom stave a vývoji a v dôsledku toho by mal vypracovávať prognózy, odporúčať investície a navrhovať špecifické programy. Súbežne je potrebná efektívna koordinácia, ako aj vytvorenia komisií a pracovných skupín pre prípravu riadiacich zásad, pravidiel a smerníc. Životne dôležité je určenie zodpovedných inštitúcií, stanovenie potrebných personálnych zdrojov ako aj rozvinutie schopností pre plánovanie a identifikáciu energetickej účinnosti, environmentálnych hľadísk a financovania. Hlavné nedostatky v praxi sú často výsledkom nejasne definovanej zodpovednostnej štruktúry v oblasti tvorby politiky, administratívy a implementácie, ako aj chýbajúcich komisií alebo pracovných skupín pre prípravu riadiacich princípov a pravidiel. V mnohých krajinách s prechodovou ekonomikou je energetická administratíva organizačne začlenená do Ministerstva priemyslu alebo hospodárstva do samostatného oddelenia, ktoré má často poddimenzovaný a nedostatočne vyškolený personál.

Plánovanie dodávok tepla je nepretržitý proces do ktorého je zapojený zodpovedný minister, ktorý formuluje všeobecné predpoklady, miestna samospráva, ktorá vypracúva miestne plány tepelného hospodárstva, a dodávateľské spoločnosti, ktoré pripravujú konkrétne návrhy projektov. Zmyslom plánovania tepelného hospodárstva je vytvorenie základu z ktorého budú vychádzať regionálne a miestne rozhodnutia v energetických záležitostiach, zahrňujúc stranu dodávky aj spotreby.

V podmienkach obmedzených zdrojov a finančných prostriedkov je dôležité zabezpečiť základné, jasné a transparentné plánovanie implementačných procesov, uskutočňované primerane školenými pracovníkmi na všetkých úrovniach koordináciou a spoluprácou všetkých relevantných účastníkov v danej oblasti. Je nevyhnutné vybudovať pevnú základňu know-how v plánovacích metódach a metódach navrhovania a vytvorenia relevantných funkcií s cieľom zabezpečiť spoluprácu a súvislé vzťahy medzi centrálnymi a miestnymi úradmi a dodávateľskými spoločnosťami.